

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 2) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของเจมส์ คีตสัน (2527 : 10 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2545 : 8) ประกอบด้วยองค์ประกอบพฤติกรรม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดของเซ็งเก (Senge, 1990 : 7-10) ที่กล่าวไว้ 5 ประการ คือ 1) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2) การมีรูปแบบความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 290 คน โดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน (Taro Yamane, 1973 : 125 อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2550 : 64) ได้กลุ่มตัวอย่าง 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 45 ข้อ การวิเคราะห์หาข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในเรื่องการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชุม รองลงมาคือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารและเข้าร่วมกิจกรรม บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน รองลงมา บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานหรือโครงการในโรงเรียน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ รองลงมา บุคลากรมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียน รองลงมา บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินกิจกรรม/โครงการ บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียน

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ รองลงมา คือ การคิดอย่างเป็นระบบ การมีรูปแบบความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทีม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรประยุกต์ใช้วิทยาการใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนางาน รองลงมา บุคลากรได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บุคลากรให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการมีรูปแบบความคิด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรในสถานศึกษาปรับเปลี่ยนการทำงานและวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รองลงมา บุคลากรในสถานศึกษาคิดเสมอว่าปัญหาในการทำงานไม่ใช่อุปสรรคแต่เป็นโอกาสในการพัฒนางาน บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างยืดหยุ่นและพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ

2.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง รองลงมาบุคลากรในสถานศึกษาวางแผนงานของตนให้สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานกันอย่างเป็นระบบ รองลงมา โรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งทางความคิดและการปฏิบัติ โรงเรียนมีบรรยากาศของการทำงานเป็นทีม

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน รองลงมา บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนดโครงสร้างและขั้นตอนการดำเนินงานที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ภายในองค์กร โรงเรียนมีการให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการตรวจสอบซ้ำ

3. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ความความสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันมีความความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ ชมอินทร์, 2549 : 16-17) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของจิณฉัตร ปะโคทั้ง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนก้นถารมณั จังหวัดศรีสะเกษ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า มี 5 กลุ่มในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน การระดมทุน และการสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญพบว่า มีรูปแบบที่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมลงมือทำ 4) การร่วมติดตามประเมินผล และ 5) การรับประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทับทิม กวีวัฒน์ (2545 : 78) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การสั่งการและการควบคุม เมื่อพิจารณาในระดับ

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชุม บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสาร และเข้าร่วมกิจกรรม บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นกระบวนการที่นำเอาบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยกัน หรือกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน และใช้ข้อมูลความเห็นของบุคลากรเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ (อรพินท์ สพโชคชัย, 2550 : 12) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรรณิการ์ ชมดี (2524 อ้างถึงใน เจษฎา สอนแก้ว, 2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้และความยาวนานในการอาศัย มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะระดับการศึกษาที่สูงทำให้คณะกรรมการสามารถค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ตลอดจนศึกษาความต้องการของชุมชน สามารถคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาแก้ไขช่วยลดปัญหาได้ สร้างสังคมใหม่ที่เป็นประโยชน์ ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน ร่วมตัดสินใจ ควบคุมติดตามและประเมินผล บำรุงรักษาโครงการ/กิจกรรม ที่ทำให้เกิดประโยชน์

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานหรือโครงการในโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ตามซึ่งเป็นผู้ที่ทราบปัญหาของคณะทำงานของตนเองได้เข้ามามีส่วนร่วมศึกษาวิเคราะห์จากปัญหาที่ง่าย ๆ ด้วยตนเอง จนสามารถวางแผนการดำเนินงานได้ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2527 : 10 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2545 : 8) ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุง การทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ หมอินทร์, 2549 : 16 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมิน โดย

คณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการประสานงานอยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ บุคลากรมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม/โครงการของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ ชมอินทร์, 2549 : 16-17) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฮลเบิร์ก (Helberg, 1995 : p. 27) ได้ทำการศึกษาการตัดสินใจร่วมกันของครูที่เป็นคณะทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การที่คณะทำงานได้ตัดสินใจร่วมกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการพัฒนางานมากกว่าการมีปัจจัยอื่น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยรรยง แก่นสาร (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการบริหารงานของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนของครูอยู่ระดับมาก แต่ยังมีการบริหารงานบางด้านที่ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมให้มาก ได้แก่งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานบุคลากร งานธุรการและการเงินพัสดุ ครูชายมีส่วนร่วมมากกว่าครูหญิง

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียน บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินกิจกรรม/โครงการ บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหากการติดตามผลและผู้ตามไม่ได้ประเมินด้วยตนเองว่าสิ่งที่เขาทำมาได้รับผลดีหรือได้รับประโยชน์มาก รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทาง แก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ ชมอินทร์, 2549 : 16-17) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมด้านการประเมิน โดยคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการประสานงานอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการมีรูปแบบความคิด ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกในองค์กรมีความตื่นตัวและมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นแก่ องค์กร มีความสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก เพื่อแสวงหาความเป็นไปได้ และ โอกาส ความเติบโต และเกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง (วิโรจน์ สารัตนะ, 2544 : 32) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ เจริญแพทย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา พฤติกรรมการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านค่าย มีพฤติกรรมการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ศรีอ่อนน้ำ (2547 : 143) ซึ่งศึกษาเรื่อง การพัฒนา ตัวแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยเป้าหมาย และข้อมูลย้อนกลับการปฏิบัติงาน ปัจจัยการปฏิบัติงานของครูและทีมงาน ปัจจัยการจูงใจ ปัจจัย บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียน ปัจจัยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ และปัจจัยการพัฒนา ครูทีมงาน

เมื่อพิจารณาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นรายด้านพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้คือ บุคลากรประยุกต์ใช้วิทยาการใหม่ ๆ นวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนางาน บุคลากรได้รับการ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บุคลากรให้ ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะครูได้พัฒนาจิต ความสามารถของตนเพื่อสร้างสรรค์งาน มีการขยายศักยภาพเพื่อการแก้ปัญหาและมีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง เน้นการมีข้อมูลย้อนกลับ เน้นการสืบเสาะหาปัญหาเพื่อปรับปรุง สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ (วิโรจน์ สารัตนะ, 2548 : 45-47) สอดคล้องกับผลการวิจัยของมานิดา ลือสายวงศ์ (2551 : 91-97) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างองค์กรแห่ง การเรียนรู้ กรณีศึกษา บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ความเป็นองค์กรแห่ง

การเรียนรู้ในระดับสูง ในด้านความรู้แห่งตน ด้านแบบแผนความคิดอ่าน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านวิสัยทัศน์ร่วม

2.2 ด้านการมีรูปแบบความคิด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้ บุคลากรในสถานศึกษาปรับเปลี่ยนการทำงานและวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ บุคลากรในสถานศึกษาคิดเสมอว่าปัญหาในการทำงานไม่ใช่อุปสรรคแต่เป็นโอกาสในการพัฒนางาน บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างขี้อุตสาหะและพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการคิดและการเข้าใจของคนเรา เป็นประสบการณ์ที่ได้มาจากสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้การสร้างความรู้และความเข้าใจแก่บุคคลในองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จะช่วยให้ทุกคนปรับรูปแบบวิธีคิดและมุมมองไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 29) สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนิง ผุดผ่อง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก โดย 1) การเป็นบุคคลรอบรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา 2) การมีรูปแบบความคิด อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะผู้บริหารมีการคิดพิจารณา ทบทวน และไตร่ตรอง ก่อนการตัดสินใจ 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่าโรงเรียนมีการหลอมรวมวิสัยทัศน์บุคคลของโรงเรียนเข้าด้วยกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม อยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนส่งเสริมให้บุคคลภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน 5) การคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนมีการจัดทำโครงการก่อนมีการปฏิบัติงานเสมอ

2.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกดังนี้ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง บุคลากรในสถานศึกษาวางแผนงานของตนให้สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิสัยทัศน์ต้องเกิดจากการกำหนดร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรเกิดแรงบันดาลใจอยากปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ทุกคนในองค์กรต้องช่วยกันสร้างภาพอนาคตของหน่วยงาน หรือที่เรียกว่าต้องสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 29) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพจน์ นามสมบัติ (2547 : 85-87) วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัย

พบว่า วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยที่การสร้างและพัฒนาค่านิยมร่วมมีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

2.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้ โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานกันอย่างเป็นระบบ โรงเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งทางความคิดและการปฏิบัติ โรงเรียนมีบรรยากาศของการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ถ้าเกิดในคนเดียวจะไม่ทำให้เกิดพลังอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น การเรียนรู้ที่จะมีประโยชน์คือการเรียนรู้เป็นทีม เพื่อสร้างมวลพลัง จะเกิดจากการที่สมาชิกในทีม มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยกันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การเรียนรู้เป็นทีมจะทำให้เกิดการแตกแขนงของความคิด อันนำไปสู่ การสร้างสรรค์ได้ (บุญศิริ อนันตเศรษฐ, 2541 : 34 อ้างถึงใน สมคิด ชุมชุมพร, 2549 : 18) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิราภรณ์ โพธิ์เต็ง (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านห้วยหล่อดุก อำเภอมวกน้อย จังหวัดเชิงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ และปัญหาในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยหล่อดุก อำเภอมวกน้อย จังหวัดเชิงใหม่ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้บริหารและครู โรงเรียนบ้านห้วยหล่อดุก อำเภอมวกน้อย จังหวัดเชิงใหม่ ได้เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียน การสอน และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมีปัจจัย 7 ประการ ที่จะนำโรงเรียนเข้าสู่สภาพความเป็นองค์การแห่ง การเรียนรู้ คือ บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของคณะครู งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้ การทำงาน ร่วมกันเป็นทีม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน วัฒนธรรมโรงเรียน และการมีส่วนร่วม ของชุมชน ส่วนที่เป็นปัญหาคือ ทรัพยากรที่ต้องใช้ไม่เพียงพอ ข้อจำกัดของผู้เรียนงบประมาณและสื่อ ไม่เพียงพอ และบุคลากรส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ดังนี้ บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนดโครงสร้างและ ขั้นตอนการดำเนินงานที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ภายในองค์กร โรงเรียนมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ และมีการตรวจสอบซ้ำ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นวิธีการคิด การอธิบาย และ การทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ การคิด อย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการในการแสวงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการบูรณาการ

ข้อความรู้ และข้อมูลที่หลากหลายเพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น และจะนำไปสู่การพัฒนาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะทำให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ (บุญศิริ อนันตเศรษฐ, 2541 : 34 อ้างถึงใน สมคิด ชุมนุมพร, 2549 : 19) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล (2547 : 81) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และตัวแปรด้านภาวะผู้นำ และองค์การแห่งการเรียนรู้ที่สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก 2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง 3. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจัดการ แบบการจัดการโดยการยกเว้น และองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านแบบแผนความคิด อ่าน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความคิดเชิงระบบ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

3. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายละเอียดสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในระดับสูง 3 คู่แรก มีรายละเอียดดังนี้ คือ

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานกับการมีรูปแบบความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้การที่ครูรับรู้ว่าคุณบริหารเข้ามามีส่วนร่วมในให้ครูผู้สอนในโรงเรียน รับรู้ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน จัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการให้ครูดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน มีส่วนช่วยให้สมาชิกองค์กรในองค์กร มีรูปแบบวิธีการคิดที่ชัดเจนขึ้นและบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้การที่ผู้บริหารเข้ามาส่งเสริมและเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงวิถีคิดของครูในโรงเรียนให้มีแนวความคิดและมุมมองไปในทิศทางเดียวกัน ย่อมเป็นตัวกระตุ้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น ดังที่ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2545 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน แม้ว่าผู้ตามจะยังขาดแคลนทรัพยากร แต่ผู้ตามก็มีทรัพยากรที่สามารถร่วมลงทุนในการพัฒนาได้หลายประเภท ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตามได้คิดค้น

ทุนให้กับตนเอง และจะระมัดระวังการทำกิจกรรมจากการที่ได้เข้าร่วมดำเนินงาน และรู้สึกเป็นเจ้าของ นอกจากนี้การร่วมปฏิบัติงาน ยังทำให้ผู้ตามเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเขาเห็นประโยชน์ ก็จะดำเนินกิจกรรมต่อไปด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮลเบิร์ก (Helberg, 1995 : p. 27) ได้ทำการศึกษาการตัดสินใจร่วมกันของครูที่เป็นคณะทำงาน ผลการวิจัยพบว่าการที่คณะทำงานได้ตัดสินใจร่วมกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการพัฒนางานมากกว่าการมีปัจจัยอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินฉวตริ ปะโคทัง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณี จังหวัดศรีสะเกษ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ามี 5 กลุ่มในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน การระดมทุน และการสร้างความสัมพันธ์ที่สำคัญพบว่ามีรูปแบบที่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมลงมือทำ 4) การร่วมติดตามประเมินผลและ 5) การรับประโยชน์ร่วมกัน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของผู้บริหารกับการเป็นบุคคลที่รอบรู้ขององค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความมุ่งมั่นส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีการเรียนรู้ตลอดเวลา และได้มีโอกาสในการพัฒนางานในองค์กรจนบรรลุเป้าหมาย จึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า การที่สมาชิกในองค์กรจะมีความเป็นเลิศแห่งตนได้นั้น ส่วนหนึ่งย่อมได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ดังที่ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 : 10 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2545 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหากการติดตามผลและการประเมินผลการทำงานขาดการมีส่วนร่วมของผู้ตาม โดยเป็นการดำเนินงานของบุคคลภายนอกสถานศึกษาแล้วผู้ตามย่อมไม่ได้ประเมินด้วยตนเองว่าสิ่งที่เขาทำมาได้รับผลดีหรือได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนิง ผุดผ่อง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก โดย 1) การเป็นบุคคลรอบรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา 2) การมีรูปแบบความคิด อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะผู้บริหารมีการคิดพิจารณา ทบทวน และไตร่ตรอง ก่อนการตัดสินใจ 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่าโรงเรียนมีการหลอมรวมวิสัยทัศน์บุคคลของโรงเรียนเข้าด้วยกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม อยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ร่วมกัน 5) การคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนมีการจัดทำโครงการก่อนมีการปฏิบัติงานเสมอ

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของผู้บริหารในการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีความสัมพันธ์กับการมีรูปแบบความคิดของสมาชิกในองค์กร จากข้อค้นพบนี้ แสดงว่าผู้บริหารมีทักษะการแสดงทัศนะเพื่อสนับสนุนแนวคิดของตนเอง และจำเป็นต้องใช้ทักษะการซักถามและการแสวงหาการสนับสนุนประกอบ และเปิดโอกาสให้ครูมีการซักถามเกี่ยวกับความเห็น รวมทั้งข้อมูลและหลักเหตุผล เพื่อช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเห็นหรือความเชื่อนั้นได้ (Senge, 1990 : 7-10) สอดคล้องกับ เจมส์ คีดี ปิ่นทอง (2527 : 10 อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2545 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญแรกสุด เนื่องจากหากผู้ตามยังไม่เข้าใจถึงปัญหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเองแล้ว กิจกรรมที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ ผู้ตามเป็นผู้ที่อยู่กับปัญหา และรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด และจะมองปัญหาของตนเองได้ชัด ถ้ามีบุคคลอื่นมาช่วยให้ตนสามารถวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหาให้เด่นชัดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ชมดี (2524 อ้างถึงใน เฉลิม สอนแก้ว, 2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัย มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะระดับการศึกษาที่สูงทำให้คณะกรรมการสามารถค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ตลอดจนศึกษาความต้องการของชุมชน สามารถคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาแก้ไขช่วยลดปัญหาได้ สร้างสังคมใหม่ที่เป็นประโยชน์ ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน ร่วมตัดสินใจ ควบคุมติดตามและประเมินผล บำรุงรักษาโครงการ/กิจกรรม ที่ทำให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสถานศึกษาเป็นองค์กรให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของนักเรียน สถานศึกษาจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรใด ๆ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีลักษณะเช่นนั้นได้ ผู้บริหารต้องมองว่าโรงเรียนเป็นองค์กร ต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์และส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขนาดหรือความซับซ้อนขององค์กร เรื่องการตัดสินใจ เรื่องอำนาจในองค์กร เรื่องวัฒนธรรมในองค์กร เรื่องภาวะผู้นำในองค์กร เรื่องการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เรื่องประสิทธิผลในองค์กร เรื่องการติดต่อสื่อสาร และเรื่องการเมืองปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กร (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544 : 7) สอดคล้องกับการวิจัยของวันเพ็ญ เจริญแพทย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านค่าย มีพฤติกรรม การบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ

ผลการวิจัยของ จิราภรณ์ โพธิ์เต็ง (2545 : 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยหล่อดุก อำเภอมวกชัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านห้วยหล่อดุก อำเภอมวกชัย จังหวัดเชียงใหม่ ได้เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และมีปัจจัย 7 ประการ ที่จะนำโรงเรียนเข้าสู่สถานะความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของคณะครู งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้การทำงานเป็นทีม วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียน วัฒนธรรมโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่เป็นปัญหาคือ ทรัพยากรที่ต้องใช้ไม่เพียงพอ ข้อจำกัดของผู้เรียน งบประมาณ และสื่อไม่เพียงพอ และบุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ตามได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนแสดงทัศนะ การมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เรียนรู้ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 ผู้บริหารควรจัดสถานศึกษาให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้บุคลากรคิดสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการพัฒนางาน ไม่ใช่ปัญหาการทำงานนิทสนับให้ผู้ร่วมงานวางแผนงานของตนให้สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับใช้และมีการตรวจสอบซ้ำของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความพร้อมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรในระบบการศึกษาไทยต่อไป

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงการทดลองพัฒนาโดยนำผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรต่างๆเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลเพื่อนำไปสู่การได้ข้อความรู้เชิงลึกมากขึ้น